Lefel 3 Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau

Canllawiau Addysgu
Uned 2

UNED 2
FFACTORAU SY'N EFFEITHIO AR DWF A DATBLYGIAD UNIGOLYN AR BOB CAM O'R RHYCHWANT OES

Cyflwyniad:

Prif nod y canllawiau unedau hyn yw cefnogi'r broses o addysgu a dysgu ac i fod yn gydymaith i'r Fanyleb. Mae pob un o'r canllawiau unedau yn cynnig esboniad manwl o bwyntiau allweddol yn y Fanyleb gyda'r nod o esbonio meysydd cymhleth o gynnwys y pwnc.

Rhaglen Astudio:

Mae'r gweithgareddau a ddarperir yma yn awgrymiadau ar gyfer datblygu gwybodaeth dysgwyr yn unig. Mae'n rhaid i bob canolfan benderfynu a yw'r gweithgareddau yn briodol i'w dysgwyr, a chydnabyddir y gall amodau lleol bennu'r dull a fabwysiedir. Er y gall rhai o'r gweithgareddau a awgrymir olygu ymgysylltu â'r sector, noder bod y mwyafrif o'r gweithgareddau wedi'u cynllunio i gael eu cynnal yn yr ystafell ddosbarth. Bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth drwy'r profiad y byddant yn ei ennill wrth gyflawni pob gweithgaredd. Mae adborth ffurfiannol hanfodol i'r broses ddysgu, er mwyn sicrhau bod y dysgwr yn datblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i ennill y graddau gorau posibl. Mae enghreifftiau o weithgareddau wedi'u rhoi yn y canllawiau hyn sy'n cynnig digon o gyfle i roi adborth ffurfiannol.

Trosolwg o'r cynnwys:

Yn yr uned hon, bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad unigolion ar bob rhan o'r rhychwant oes a'r effeithiau y gall hyn eu cael ar eu canlyniadau llesiant personol a'u hanghenion gofal a chymorth.

Asesiad:

Gellir sefyll yr arholiad naill ai fel arholiad ar y sgrin neu fel papur ysgrifenedig yn ystod cyfres arholiadau mis Ionawr a/neu gyfres arholiadau mis Mai/Mehefin.

Mae angen ateb pob cwestiwn a bydd cwestiynau ateb byr wedi'u cymysgu â chwestiynau ateb hwy drwy'r papur.

© WJEC CBAC Cyf

Enghraifft o raglen astudio ar gyfer:
Uned 2: Ffactorau sy'n effeithio ar unigolion ar bob cam o'r rhychwant oes

Maes Testun	Gweithgareddau	Adnoddau	Gwaith cartref
2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob cam o'r rhychwant oes	Cyflwyno cynnwys yr uned a dulliau asesu Cyflwyno/adolygu'r camau bywyd: • Babandod: 0-2 oed • Plentyndod: 3-12 oed • Llencyndod: 13-19 oed • Oedolaeth: 20-64 oed • Oedolaeth ddiweddarach: 65+ oed. Defnyddiwch enghraifft o grŵp teulu ag aelodau o bob cam bywyd, er enghraifft grŵp teulu neu gymeriadau o raglen deledu boblogaidd: edrychwch ar y pum cam bywyd a'r ystodau oedran ar gyfer pob un; defnyddiwch gêm paru cardiau i baru aelod o'r teulu, ystod oedran a cham bywyd; trafodwch yr atebion. Diffiniwch dwf a datblygiad drwy gynnal trafodaeth dosbarth gyda'r siaradwr gwadd. Trafodwch P.I.E.S. a disgrifiwch eu hystyr. ; bydd dysgwyr yn llunio tabl o'r camau bywyd, ystodau oedran cymeriadau a nodweddion allweddol datblygiad P.I.E.S. (Corfforol, Deallusol, Emosiynol, Cymdeithasol) ym mhob cam bywyd.	Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd. Cardiau cymysgu a chyfateb. Siaradwr gwadd: Ymwelydd Iechyd.	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i feddwl am gwestiynau a'u hysgrifennu yn barod i'w gofyn i'r siaradwr gwadd Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.
	Cyflwynwch y syniad bod gwahanol ffactorau'n effeithio arnom yn ystod pob cam bywyd ac yn effeithio ar ein twf, ein datblygiad a'n llesiant; rhai ffactorau rydyn ni, fel unigolion, yn gallu eu rheoli a rhai nad ydym yn gallu eu rheoli. Dysgwyr i weithio mewn parau neu grwpiau bach i lunio map meddwl o'r ffactorau allweddol a all ddylanwadu ar unigolion.		Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.

© WJEC CBAC Cyf

	Trafodwch y rhain fel dosbarth a chyfeiriwch at y ffaith y gall fod gwahanol gategorïau o ffactorau (ffisegol, cymdeithasol, profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, ymddygiad heriol, economaidd, addysg, dewisiadau ffordd o fyw, digwyddiadau mewn bywyd, iechyd meddwl). Dysgwyr i ddosbarthu ffactorau y maent wedi'u nodi o'r map meddwl i bob categori a rhoi enghreifftiau o bob categori o ffactor.		
	Trafodaeth dosbarth ynghylch yr effaith hirdymor y gallai'r ffactorau allweddol a nodwyd ei chael ar dwf a datblygiad dynol drwy gydol rhychwant oes. Gan gynnwys: gorbryder, ymlyniad, ehangu profiadau, iselder, rhagori ar gerrig milltir (mwy abl a thalentog), peidio â chyflawni'r cerrig milltir disgwyliedig, stigma, trawsnewid, trawma. Dysgwyr i ychwanegu effeithiau hirdymor posibl at y map meddwl o ffactorau allweddol a luniwyd mewn gwers flaenorol.		Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.
	Defnyddiwch yr astudiaeth achos enghreifftiol o *Wythnos 1* i roi senarios ac amgylchiadau unigol o bob cam bywyd i'r dysgwyr er mwyn iddynt ystyried beth a allai fod wedi effeithio ar gerrig milltir datblygiadol disgwyliedig unigolyn, yn gadarnhaol ac yn negyddol, yn y tymor byr a'r tymor hir. Trafodaeth a arweinir gan diwtor ynghylch Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod ac ymddygiad heriol a sut maent yn effeithio ar dwf a datblygiad dynol.	Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd. Gwefan Iechyd Cyhoeddus Cymru (Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod): http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.
	Trafodaeth a arweinir gan diwtor ynghylch statws economaidd, profiadau addysgol, dewisiadau ffordd o fyw a digwyddiadau bywyd sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol. Defnyddiwch yr astudiaeth achos enghreifftiol o Wythnos 1 i roi senarios ac amgylchiadau unigol o bob cam bywyd i'r dysgwyr er mwyn iddynt ystyried beth a allai fod wedi effeithio ar gerrig milltir datblygiadol disgwyliedig unigolyn, yn gadarnhaol ac yn negyddol, yn y tymor byr a'r tymor hir.	Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd.	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.

© WJEC CBAC Cyf

	Trafodaeth a arweinir gan diwtor ynghylch sut mae iechyd meddwl, ymddygiad heriol, ffactorau corfforol a ffactorau cymdeithasol yn effeithio ar dwf a datblygiad dynol. Defnyddiwch yr astudiaeth achos enghreifftiol o Wythnos 1 i roi senarios ac amgylchiadau unigol o bob cam bywyd i'r dysgwyr er mwyn iddynt ystyried beth a allai fod wedi effeithio ar gerrig milltir datblygiadol disgwyliedig unigolyn, yn gadarnhaol ac yn negyddol, yn y tymor byr a'r tymor hir.		Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos.
	Defnyddiwch yr astudiaeth achos enghreifftiol o Wythnos 1, dysgwyr i lunio map meddwl mewn parau neu grwpiau bach o sut y gellid mynd i'r afael ag effaith tymor hir ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar bob cam o'r rhychwant oes. Trafodaeth a arweinir gan diwtor ynghylch canlyniadau llunio map meddwl ar y canlynol: • modelu, hyfforddiant sgiliau cymdeithasol a gweithgareddau sy'n gallu helpu unigolion i sicrhau gwell annibyniaeth, gwydnwch neu adsefydlu (dysgu cymdeithasol) • sicrwydd, anogaeth, dilysiad a chysylltiadau ag ymlyniadau a datblygiadau • hunanhyder, hunanddibyniaeth, hunan-barch, hunangysyniad a meithrin gwydnwch, darparu cryfder a chapasiti er mwyn diwallu eu hanghenion eu hunain neu geisio cefnogaeth o adnoddau cymunedol a syniadau person-ganolog.	Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd.	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwyr i lunio eu hadnodd hawdd ei ddeall eu hunain (e.e. poster neu daflen) am dechnoleg newydd.

© WJEC CBAC Cyf

Maes Testun	Gweithgareddau	Adnoddau	Gwaith cartref
2.2 Modelau sy'n gysylltiedig â ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar bob rhan o'r rhychwant oes	Cyflwyno'r cysyniadau sylfaenol sy'n gysylltiedig â damcaniaethau sefydledig a meini prawf presennol a'r ffordd maent yn gysylltiedig â'i gilydd. Dysgwyr i ymchwilio i'r damcaniaethau canlynol a sut maent yn ymwneud â ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad mewn parau neu grwpiau bach i'w cyflwyno i'r dosbarth ar ffurf cyflwyniad neu gynhadledd â thaflenni a luniwyd gan bob pâr/grŵp am eu canfyddiadau eu hunain: • Damcaniaeth Ymddygiad: Pavlov, Skinner/Watson • Damcaniaeth Fiolegol: Gesell • Damcaniaeth Wybyddol a Damcaniaethau Datblygiadol eraill: Aaron Beck, Piaget, Vygotsky, Erikson • Damcaniaeth Ecolegol: Bronfenbrenner • Damcaniaethau Datblygiad Dynol: Damcaniaeth Ymlyniad Bowlby, Damcaniaeth Ymddieithrio Heneiddio Cumming a Henry, Natur/Magwraeth • Damcaniaeth Dyneiddiol: Maslow, Rogers • Damcaniaeth Seicogymdeithasol: Erikson • Damcaniaeth Dysgu Cymdeithasol: Bandura, Vygotsky. Yn dilyn y cyflwyniadau/cynadleddau, dysgwyr i gymharu a gwerthuso'r nodweddion tebyg a'r gwahaniaethau rhwng y damcaniaethau a gyflwynwyd i'w trafod ymhellach. Gan ddefnyddio astudiaethau achos o wythnos 1, gellid rhannu'r dysgwyr yn grwpiau a rhoi damcaniaeth iddynt a gofyn iddynt wneud nodiadau am sut y byddai'r ddamcaniaeth yn ymwneud ag ymddygiad yr unigolyn hwnnw. Yna, byddai'r canfyddiadau hyn yn arwain at drafodaeth dosbarth ynghylch sut mae gwahanol ddamcaniaethau yn ymwneud ag ymddygiad.	https://www.simplypsychology.org/developmental-psychology.html Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd.	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ar gyflwyniad eu grŵp eu hunain a chyflwyniadau grwpiau eraill.

© WJEC CBAC Cyf

Maes Testun	Gweithgareddau	Adnoddau	Gwaith cartref
2.3 Dulliau o hybu ac amddiffyn gwydnwch	Trafodaeth dosbarth ynghylch ystyr y term "Gwydnwch" Dylid rhannu dysgwyr yn barau a gofyn iddynt ystyried pa mor bwysig ydyw bod unigolion yn wydn er mwyn iddynt dyfu a datblygu ar bob cam o'r rhychwant oes Dysgwyr yn gwneud nodiadau o syniadau. Parau i ymchwilio i ddulliau y gallent eu defnyddio i hybu ac amddiffyn gwydnwch a chyflwyno canfyddiadau Trafodaeth a arweinir gan diwtor ynghylch y dulliau o hybu ac amddiffyn gwydnwch, gan gynnwys: • annog unigolion i gymryd rhan mewn gweithgareddau therapiwtig a gweithgareddau hamdden yn y gymuned leol a chynyddu rhwydweithiau cymdeithasol e.e. celfyddydau cymunedol a gweithgareddau creadigol • ymgysylltu ag unigolion er mwyn iddyn nhw fod yn gyfrifol am eu hiechyd a'u llesiant corfforol drwy wneud newidiadau ffordd o fyw • hybu dull cadarnhaol, sy'n datrys problemau a safbwynt optimistaidd • hybu amgylcheddau cadarnhaol sy'n flaengar ac yn hybu cryfderau ac amrywiaeth Gan ddefnyddio'r astudiaeth achos enghreifftiol o wythnos 1, dysgwyr i lunio taflen am y dulliau y gallent eu defnyddio i hybu ac amddiffyn gwydnwch yr unigolion ar bob cam datblygu allweddol ar bob cam o'r rhychwant oes.	https://icc.gig.cymru/files/resilience/cydnerthedd-deall-y-rhyng-ddibyniaeth-rhwng-unigolion-a-chymunedau/. www.mind.org.uk/information-support/types-of-mental-healthproblems/stress/managing-stress-and-building-resilience Enghraifft o astudiaeth achos o grŵp teulu o raglen deledu boblogaidd.	Adnoddau ar-lein CBAC Dysgwr i lunio nodiadau adolygu byr ar bedair ochr o bapur A4 ynglŷn â thestunau a drafodwyd yn ystod yr wythnos
	Adolygu: Paratowch ddysgwyr ar gyfer asesiad allanol – defnyddiwch ddeunyddiau asesu enghreifftiol ar gyfer uned 2 sydd ar gael ar wefan dysguiechydagofal.cymru.		

© WJEC CBAC Cyf